ÇELE

BOLU

Erkan TÜZÜN
M. Zekâi KONRAPA
Osman ATTİLÂ
Dr. Mecdi EMİROĞLU
Şafak GÖKŞİN
Dr. Halil SAHİLLİOĞLU
Mahmut ŞAKİR
Egemen BERKÖZ
Hatice ARIKAN
Orhan ERSOY
Prof. Dr. Faruk SÜMER
Yücel ÖZKAYA
İlkân SAN
Erdoğan ÖNER
Muhsin KARAMANOĞLU

8

ÇELE

BOLU KÜLTÜR VE
YARDIMLAŞMA DERNEĞİNİN
AYLIK YAYIN ORGANI

EKİM 1963

Yıl : 1 Sayı : 8

İDARE YERİ :
HÜRRİYET CADDESİ No. 66 BOLU

HABERLEŞME ADRESİ :
ÇELE DERGİSİ
P. K. 4 — BOLU

İMTİYAZ SAHİBİ
BOLU KÜLTÜR VE YARDIMLAŞMA
DERNEĞİ ADINA
Muhsin Karamanoğlu

İDARE MÜDÜRÜ
ERKAN TÜZÜN

SORUMLU MÜDÜR
YÜCEL ÖZKAYA

SAYISI 100 KURUŞ
YILLIĞI 12 LİRA

GÖNDERİLEN YAZILAR
GERİ VERİLMEZ

Resmi ilânlar için arka kapak
1000 TL. İç sayfalar 750 TL.
Hususi ilânlar pazarlığa tabidir.

BASILDIĞI YER
SAN Matbaası - Ankara

ÇELE'DEN MEKTUP

Erkan TÜZÜN

İleriye, daima ileriye prensibini kabul etmiş olan dergimiz bundan böyle daha değişik bir şekilde karşınıza çıkacaktır. Teknik bazı imkânsızlıklar yüzünden bu sayıya kadar 20 sayfa çıkmış olan ÇELE, bugünden itibaren 28 sayfa olacak ve çıkış amaçlarını daha iyi bir şekilde yerine getirebilecektir. 20 sayfa içine Tarih, Coğrafya, Turizm, Sanat ve tenkit yazılarını sıkıştırmağa çalıştığımızdan gereği kadar yararlı olamadığımız kanısında idik. Yalnızca bir iki makale ve birkaç şiir dışına çıkamamak bizleri üzüyordu. Bundan böyle siz okuyucularımıza beyenebileceğiniz bir ÇELE verebilirsek ne mutlu bize .

Bundan başka ikinci bir hamle olarak da Orta Dereceli Okullar arasında bir yarışma düzenledik. Bolu köylerinin Turistik, Ekonomik, Sosyal ve Etnolojik yönlerinden tanıtılmasını konu olarak seçtik. Yarışma şartlarını da şu şekilde düzenledik.

a) Yazılar, bir sahfayı geçmeyecek.

b) Bundan önce hiçbir yerde yayınlanmamış olacak.

c) Yazılar en geç 30 Ekim 1963 te elimize geçecek.

d) Yarışmaya katılan yazıların ancak uygun görülenleri dergimizde yayınlanacak.

e) Yazıların yanı sıra açık adres, resim ve kısa biyografileri de eklenecek.

f) Yazılar taahhütlü olarak (ÇELE PK. 4 BOLU) adresine postalanacak.

g) Jürinin seçeceği yazılara değerli armağanlar verilecek.

Hürmetlerimle.

Bolu Tarihi İncelemeleri :

TANZİMAT DEVRİNDE :

Bolu'da ilk Rüştiye mektebi ne zaman açıldı? İlk Rüştiye Muallimi Kimdi?

Yazan : M. Zekâi KONRAPA

19. yüz yıl ile 20. yüz yıl, Türkiye için : Büyük inkılâpların hazırlandığı, yeniliklerin yapıldığı asırlar oldu. Bu iki asır içinde devletimizi kesin bir ölümden kurtarmak, aynı zamanda milletimizide çağdaş miletler seviyesine yükseltebilmek için siyaset sahasına, biribirlerinden büsbütün ayrı dört türlü aydın zümrenin atılmış olduğu göze çarpmaktadır : Islahatçılar (1792), Tanzimatçılar (1839), Meşrutiyetçiler (1876), Millîciler (1920).

Islâhatçılar : 3. Selim, Tanzimatçıları : Büyük Mustafa Reşit Paşa, Meşrutiyetçileri : Mithat Paşa, Millicileride : Mustafa Kemal Paşa (Atatürk) temsil ediyordu.

3. Selim padişah olduğu zaman (1789), Osmanlı İmparatorluğu cidden fena durumda bulunuyordu. 1787 tarihinden beri Osmanlı Türkiyesi iki devletle harp halinde idi. «Romanof» ailesi tarafından idare edilen Çarlık Rusya ile «Habsburg» hanedanının temsil eylediği Avusturya (Almanya), Osmanlı - Türk İmparatorluğunu paylaşmağa karar vermişlerdi.

Ancak, 1789 tarihinde doğan Fransanın demokratik inkılâbı, Avrupa politikasını temelinden sarmıştı. Bu büyük ihtilâlin Avrupaya aşıladığı «Hürriyet ve Milliyet» fikirlerinden en çok Avusturya ürktüğü için, Türkiye ile yapmakta olduğu 1787 savaşına son vermeğe can atmış, ortağı Rusyayı bile bırakarak İstanbul hükümeti ile hemen «Ziştovil» barış anlaşmasını yapıvermişti (1791).

Rusya Çariçesi 2. Katerin ise, Beş altı ay daha savaşa devam etti. Fakat, İngiltere siyasetinin baskısı yüzünden oda «Yaş» muahedesini kabul etmek zorunda kaldı (1792).

3. Selim devletin dış pürüzlerini bu suretle tasviye edince ıslahata girişti. İstanbulda Dadrıazam (Başvekil) Melek Mehmet Paşa'nın başkanlığında bir meşveret meclisi toplandı. Devletin ileri gelen adamlarından raporlar istendi. Ordunun ıslahı ön plâna alındı. «Nizam-ı Cedid» adı ile muntazam bir piyade sınıfı kuruldu (1795).

3. Selim'in ıslahat teşebbüsü vata'nın kurtuluşunu hazırlıyordu. Fakat bu teşebbüs pek çoklarının ve hele yeniçerilerin işlerine gelmediği için, memlekette bir takım dedikokular baş gösterdi.

O sırada Rusya ile aramız tekrar açılmış, 3. Selim'in Fransa İmparatoru büyük Napolyon'la dostluğunu bahane ederek topraklarımıza saldırmış olan Ruslar'a karşı harp açılmıştı (1806). Bu harp yüzünden ordumuz Tuna da düşmanla çarpışırken İstanbul da Kabakçı Mustafa isyanı çıktı (1870). Nizam-ı Cedid ortadan kaldırıldı. 3. Selim padişahlıktan indirildi.

Gariptir : 3. Selim'e karşı dost görünen Fransa İmparatoru Napolyon'nun İstanbul sefiri «Sebastiyani» : Bir taraftan ıslahat işlerinde, Nizam-ı Cedid meselelerinde 3. Selime yardımda bulunurken, diğer taraftan yeniçerileri yenilik aleyhine teşvikten geri durmuyordu. Kabakçı Mustafa ayaklanmasında maalesef Fransa elçisininde parmağı vardı.

Islahat devri 1792 tarihinde başlamış, 1839 tarihine kadar devam etmişti.

Islahat devrinde ordunun ıslahı birinci plânda geliyordu. Bu uğurda 3. Selim ile Alemdar Mustafa Paşa kurban oldu. Ancak, İkinci Sultan Mahmut başarı elde edebildi. Vaka-i Hayriyye (hayırlı vak'a) denilen olayda Osmanlı Devletinin beş asırlık tarihi ordusu (Yeniçeriler) kaldırıldı (1826). Yerine «Asker-i Mansure-i Muhammedî» adı ile bu günkü millî «Türk Ordusu»nun temeli atılmış oldu.

Türkiyede 19. asırda «Askerî okullar» Islahat devrinde, Rüştiyeler de Tanzimat devrinde açılmıştır. Taşra idadileri ile (Lise) yüksek okullar da II. Abdülhamid'in 2. Tanzimat devrinde kurulmuştu.

Kültür hayatımızda Rüştiyelerin (Üç yıllık ilkokul üstünde üç yıllık okul) Bolu sancağında (İlimizde) ne zaman kurulmuş olduğu kesin olarak belli değildir.

İstanbulda ilk Rüştiye mektepleri 1264 (Ocak 1848) tarihinde açılmıştı. 1269 (1853) de Maarif Meclisince, vilâyetlerde açılması kararlaştırılan Rüştiye mektepleri : 25 adet idi. Bunların arasında Bolu Sancağının bağlı bulunduğu Kastamonu vilâyet merkezi yer almış isede, «Bolu» dahil değildi.

1286 yılında muhtelif vilâyetlerde : 31 tane Rüştiye mektebi daha açıldığı gibi İstanbulda da 7 tane Kız Rüştiyesinin kurulması, Maarif Meclisince kararlaştırılmıştı. Fakat bu 31 adet Rüştiye mektepleri arasında yine «BOLU» ismi bulunmamaktadır. Çünkü; salnamelerde buna dair hiç bir kayda rastlanmamaktadır.

Ancak; vilâyetlerin 500 ve daha ziyade İslâm evi bulunan kasabalarında bir rüştiye mektebi ve 500 den aşağı olan yerlerde de mükemmel bir sıbyan mektebi (İlkokul) açılması hakkında 1289 (1872) senesi vilâyetlere bir tamim gönderilmişti.

Aynı senenin salnamesinde (yıllık) :

«Bolu Rüştiye muallim-i evveli (Baş öğretmeni) Abdurrahman Zühdü efendi» ismi göze çarpmaktadır. Şu halde, Boluda ilk rüştiyenin 1289 (1872) tarihinde açılmış olduğunu ve bu ilk rüştiyede ilk baş öğretmenlik vazifesini yapan zatında merhum «Abdurrahman Zühdü» efendi olduğunu kabul etmek lâzımdır.

Nasıl İstanbul rüştiyelerine hoca yetiştirmek için kurulan ilk Darülmuallimin (Öğretmen Okulu) nun ilk müdürü meşhur Cevdet Paşadan önce, ilk baş öğretmeni «Yahya Tevfik efendi» ise, Bolu merkez kazasında açılan ilk rüştiye mektebinin ilk baş öğretmeni de Hacı Abdurrahman efendi «Kürt Hoca» olduğunda şüphe yoktur.

Muhterem ve nurlu hocamızı : 1289 (1872) tarihinden başlayarak, damadı idadî (Ortaokul) müdürü merhum Mehmet Refet bey tarafından emekliye sevk edilmesine kadar (birinci Tanzimat Devrinde, birinci Meşrutiyette, ikinci Tanzimat Devrinde. ikinci Meşrutiyyette olmak üzere) yıllarca rüştiye ve idadide öğretim kürsüsünde, Bolu'nun dört kuşak evladına çeşitli bilgiler veren bir muallim bir mürebbi, bir mürşit halinde gördük ve işittik. Memleket maarifine olan hizmeti uzun ve sürekli idi. Ömrüde uzun oldu. 16 NİSAN 1337 (1921) de, memleket çapında büyük ve parlak merasimle tabutunu mezarlığa kadar el üstünde götürmüş olduğumuz rahmetli muallimimizin yaşı : 120 yi geçmiş bulunuyordu.

Bolu vilâyet matbaasında basılmakta olan «Bolu Tarihi»-nde şu satırları yazmıştım :

«Memleketimizin ilk hocası, yüksek alimimiz Hacı Abdurrahman efendinin kültürlü hatırasını yeni ve genç kuşaklar arasında yaşatabilmek için ya; saygı değer adına yeni bir okulun açılmasını veya büyük hocamızın adının bu günkü okullardan birine verilmesini, kadir bilir Umumî Meclisimizin ve mümessili Encümenimizin maarif severliğinden bekleriz.» demiştim.

UÇAKTAN BOLU DAĞLARI

Bu dağlar, bu dağlar mıydı?
Bekliyen sonsuz zamanı
Artar eksilmez dumanı,
İnmiş ovaya fermanı
Dere dere ağlar mıydı?

Zamanı beklemekten güç
Yağmuru alıp indirmek!
Hem isteyince dindirmek
Sonra bulutlara girmek
Yol almış sularda övünç.

Dağlar çoluklu çocuklu...
Kar düşer, erimek bilmez,
Esen yel kürümek bilmez.
Dağ, gündüz yürümek bilmez.
Dağlar doruklu doruklu.

Bir dağ var: yeşil de yeşil
Rahmet okutmuş maviye...
Bulutlar güneşten hediye ;
Karanlık güzeldir diye
Bir dağ var: ışıl da ışıl.

Osman ATTİLA

TURİZM VE BOLU

Dr. Mecdi EMİROĞLU

Bugün dünya devletlerinin birçoğu, turizmi önemli gelir temin eden sektör haline getirmişlerdir. Yakın zamana kadar değeri anlaşılamıyan bu konu milletler arası önemi olan bir ticaret haline gelmiş durumdadır.

Büyük sayıda insan, turistik gayelerle yabancı ve uzak ülkeleri ziyaret etmekte, bu uğurda muazzam yekûna varan döviz harcamaktadırlar. 1961 yılında İtalya'ya 18,3 milyon turist gelmiş ve 642 milyon Amerikan doları gelir temin edilmiştir. A.B.D. nin bu konudaki kârı 968 milyon dolardır. Sadece bir yılda Paris'i ziyaret eden yabancıların yekûnu ortalama olarak 15 milyonu bulmaktadır. Turizm hareketlerinin maddi sonucu, önemli tarım üretimlerinin ihracat rakamlariyle boy ölçüşecek seviyeye ulaşmıştır.

Gelişmiş ülkelerin birçoğu büyük gelir kaynağı haline getirdikleri turizmden ekonomik faydalar kadar, kültürel ve sosyal kazançlar da sağlamaktadırlar. Bu arada kasabalar, şehirler hatta köyler gelişmekte, güzelleşmekte, ulaşım ve vasıtaları mükemmelleşmektedir.

Dünya ülkelerinin olumsuz doğal şartlarından olağanüstü gelir temin etmelerine karşılık, Türkiye'nin şartları ile istifadesi arasında dağlar kadar fark bulunmaktadır. Turizm 1960 yılında Türkiye'ye sadece 5,5 milyon dolar bırakmıştır. Turizm alanına yapılan yatırım gözönüne alınırsa bu sektörün henüz kâr sağlıyamadığı anlaşılır.

Türkiye'ye gelerek incelemlerine dayanan kalkınma raporları hazırlıyan yabancı uzmanlar, kalkınmamızda turizmin çok önemli yeri olduğunda ittifak etmişlerdir. Welleman, Barker, Dr. Oscar Michel, Siegefried Bittel, OECD teşkilâtı raporları ile F.A.O. (Prof. Dr. F. Baade) ve Prof. Kurt Krapf'ın raporları turizmin Türkiye için büyük imkânlar sakladığını ısrarla belirtmektedirler.

Beş yıllık kalkınma plânımızda da bu konu önemle ele alınmış ve turizme gereken değer verilmiştir.

Memleketimizde son yıllarda iç turizmin hızla gelişmekte olduğu gözle görülür hale gelmiştir. Bunda, karayollarımızın ve modern araçların büyük etkileri olmuştur. Şehirlerimiz henüz iç turizme dahi karşılık verebilecek tesislere sahip değiller-

dir. Halbuki turizmden gereği gibi istifade edilebilmesi için, bunun anlam ve öneminin en küçük ıskân merkezlerinde bile anlaşılması icab etmektedir.

Bir kısım gelişmiş ülkeler, şehirler, kasabalar, köyler hatta çiftlikleriyle turistik imkânlar icad etmekte ve bu sayede sayısız kazançlar sağlamaktadırlar.

Avrupalı turistler son zamanlarda daha uzak ülkelerde tatillerini geçirmektedirler. Bunun sebeplerinden birisi ulaşım imkânlarının ve rahatlığının artması, diğeride yakın ülkelerin iyice tanınmasiyle çekiciliklerini kaybetmeleridir.

Yunanistan, Lübnan ve İsrail'e son yıllarda daha fazla turistin gelmekte oluşu ağırlık merkezinin batıdan, doğu Akdeniz'e kaymakta olduğunu göstermektedir. Geçen yıl sadece Rodos'a 200.000'e yakın turist gelmiştir.

Türkiye'nin eşsiz doğal zenginlikleriyle, tarihî hazineleriyle ve son yıllardaki anlayışlı çalışmalariyle turizm alanındaki yerini yakında alacağı beklenilmektedir.

Memleketimizin turizm alanında tanınıp gelişmesi esnasında, bazı bölge ve bölümlerimize büyük işler düşmektedir. Doğal turistik imkânlara sahip olan bölge, bölüm ve şehirlerimiz çok faal rol oynamıya namzet bulunmaktadırlar.

Bugün Bolu'yu layıkiyle tanımayıp onun Abant ve Akçakoca gibi münferit bir iki bölümünü gören yerli ve yabancı turistler hayretler içerisinde kalmakta ve buralardan zor ayrılmaktadırlar. Turizm bakımından Bolu her köşesiyle büyük bir istikbal vaad etmektedir. Bütün Türkiye'nin eşsiz turistik imkânları yanında, Bolu ayrı bir özellik taşımakta ve değerlendirileceği günü beklemektedir.

Bolu, Avrupa'yı Anadolu, Ortadoğu ve Asya'ya bağlayan yollar üzerinde bulunmaktadır. Tarihte yaşadığı parlak devirlerde bu yolların büyük önemi ve payı olmuştur. Bundan üç asır önce Bolu 30.000 lik nüfusuyla Türkiye'nin büyük şehirleri arasında bulunmaktaydı. Bolu tarihteki parlak haliyle ölçülemiyecek duruma gelmiştir. Bunun sebeplerini halkının çalışma ve tutumunda aramak haksızlık olacaktır, Herbiri şehrin üzerinde yıkıcı etkiler yapacak nitelikte bulunan ve elde olmıyan sebepler, Bolu'yu ikinci derecede şehir haline getirmiştir. İmparatorluğun çöküntü yıllarını yaşamış, yollarda güvenliğin temin edilememesi, makina karşısında el sanatlarının rekabet edemiyecek duruma düşmesi, 1803 yılında buharın Robert Fulton tarafından gemilere tatbikiyle deniz yollarının önem kazanması, 1869 yılında Süveyş kanalının açılmasiyle anayolların güneye kayması, hinterlandın küçülüp yetersizleşmesi yol ve araçların gelişerek menzil ihtiyacının ortadan kalkması, bazı

civar şehirlere endüstri tesislerinin kurulması, demiryollarının Bolu'dan geçmemesi sonucunda Bolu eski nüfusunu ve önemini kaybetmiştir.

Şimdilik tarım imkânları yetersiz bulunan Bolu'nun diğer yollarla iş sahaları, ticaret imkânları bularak kazanç sağlaması gerekmektedir. Bolu ili halkının kır nüfusunu % 50 oranında azaltacak şekilde tarım dışı faaliyette bulunması, çok sayıda yeni iş yerlerinin teminiyle mümkündür. Bunu da endüstri tesisleriyle karşılamak kabildir. Endüstriyel tesislere bugün gerektiği nisbette sahip bulunamıyan Bolu'nun, gelişme şansı doğal zenginliklerine ve bilhassa turistik imkânlarının tam olarak kullanılmasına bağlı bulunmaktadır.

Türkiye'nin en güzel ormanları, gölleri Bolu'da bulunduğu gibi her türlü yaz ve kış sporlarına, avcılığa elverişli ağaları, yaylaları, kaplıcaları, plajları, kamp yerleri ile de Bolu hakikî bir turist cenneti olacak niteliktedir.

Turizm bakımından ileri gitmiş ülkelerde üzerinde önemle durulan dinlenme köylerinin memleketimizde de tesisleri sırasında Bolu köylerinin ilk defa akla gelmesi ve ele alınmaları lâzımdır.

Bolu turistik imkânlarını yerli ve yabancı turistlere çok yakın yıllarda tanıtmaya başlamıştır. Ankara ve İstanbul gibi önemli ve büyük iki şehir arasında ve yol üzerinde bulunuşunun bunda büyük etkileri olmuştur.

Bolu'nun turistik imkânları sadece, herkesin tanıdığı Abant ve Akçakoca'ya inhisar etmemektedir. Bu imkânlara Bolu'nun hemen her yerinde rastlamak mümkündür. Gölcük gölü, Esentepe, Yeniçağa, Göynük, Seben ve Mudurnu Bolu'nun ilk akla gelen turistik yerleri arasındadır.

Devlet ve serbest sektörün yapacağı hertürlü yatırımlar, bu zenginlikler karşısında olumlu şekilde sonuçlanacak niteliktedir. Türkiye'nin gelişmesinde Bolu büyük hizmetler görecek bir ilimizdir. Türkiye'ye her yıl biraz daha fazla sayıda turistin gelmesi isteniyorsa Bolu'nun mutlaka gezdirilmesi, gösterilmesi gerekmektedir. Turizme büyük faydalar sağlaması kuvvetle beklenen ve ümid edilen Bolu'nun aynı zamanda bu yolla kalkınması, gelişmesi de sağlanmış olacaktır.

ÖYKÜ

SİNEKLER

Şafak GÖKŞİN

Bir sinek ürkek kanat çırpışlarıyla geldi, burnunun ucuna kondu. Kımıldamadı uzun süre. Her an havalanmaya hazır bir halde bekledi. Sonra yavaş yavaş dudaklarına doğru yürümeye başladı. İki dudağı hafifce aralanmıştı çocuğun. Bir damla kan duruyordu kenarında. Durdu bir süre, yeniden dinledi etrafı... Uyuyor olmalı dedi, içinden sinek... Ammada derinmiş uykusu. Doğru pıhtılaşmış kanın yanına gitti.. Biraz önceki ürkek hali kalmamıştı artık. Arada bir arka ayaklarını biribirine sürtüyor, sevinçle kanatlarını çırpıyordu.. Derken bir sinek daha geldi yanına... Bir sinek daha... Üç oldu, beş oldu. Nerdende haber almıştı bunlar. Nasıl girmişlerdi buraya.. Biri inip biri havalanıyordu.. Görünmez olmuştu çocuğun dudakları.. Elini bir kaldırıp vursa, hepsi de eziliverecekti avucunun içinde. Ne de çok sinek vardı bu tren geçit bekçisinin odasında... Dudağına yanaşamıyanlar, yer yer ıslaklığı kaybolmuş, çıplak vücudunda gezinmeye başlamıştı. Niye üzerini örtüvermiyordu sanki annesi... Nereden üşüşmüştü bunca sinek...

Siyah çarşaflı bir ihtiyar oturuyordu ağacın altında. İçine çorap sokulmuş, bir çift kahverengi ayakkabıya sarılmıştı sımsıkı. Kucağından, katlanmış bir pantolonun paçası sarkıyordu. Dizlerinin dibinde, sarışın bir kız çocuğu ağlıyordu durmadan. Elinde tuttuğu saate bakıp bakıp...

— Niye hastahaneye götürmüşler, diyordu ihtiyar.. Birşeysi yoktu oğlumun.. Yüzüp duruyordu şuracıkta...

— Fazla su yutmuş, diyordu bir kadın..

— Güneş çarpmış diyordu bir başkası...

Hepsinin yüzünde acımak dolaşıyordu. Donuk donuk bakıyorlardı ihtiyara.

— Ama elbiselerini de almadılar oğlumun, diyordu ihtiyar. Üşüyecek oralarda. Zaten yeni kurtuldu hastalıktan. Ne cevap veririm ben sonra babasına..

Susuyordu kadınlar, çocuklar..

Bir tren geçiyordu geçitten, acı acı..

Bir sinek keyfinden kanat çırpıyordu...

BOLU'YA TARİHİYLE İLGİLİ VESİKALAR :

Dr. Halil SAHİLLİOĞLU

Sunduğumuz iki vesika, İstanbul Başvekâlet Arşivi'nin, Maliyeden Müdevver defterler tasnifinde 9909 numarada kayıtlı Ahkâm Tezâkir defterinden alınmadır.

Ahkâm, hüküm (emir) sözünün çoğuludur. Tezâkir ise tezkire kelimesinin çoğuludur. Maliyeyi ilgiliyen bir konuda bir hüküm çıkacağı zaman, gereken bütün işlemler yapıldıktan sonra emrin, (hükmün) alacağı son şeklin müsveddesine tezkire deniyordu. Burada söz konusu olan Ahkâm Tezâkir defteri Baş Muhasebe kalemine ait olup H. 1134 (M. 1721-1722) yılının tezâkirini ihtivâ etmektedir.

Tezkirelerden ilki, Niğbolu'da bulunan mühimmattan bir kısmının İstanbul cebehanesine taşınması dolayısiyla yazılmıştır. Atinalı Hacı Ahmed Reis gemisine yüklenen 820 kantar kurşun, 256 aded kösele ve 6 bakır göğüm içerisinde 436 okka şiruğan yağı Amasrı yakınlarında gemi ile beraber battı. Daha önce gönderilen bir emir üzerine bunların bir kısmı kurtarılmış ve İstanbul'a gönderilmişti. Geri kalanı, Bolu voyvodası ihmal göstererek ortaya çıkarmadığı gibi, halkdan cerime diye 6 kese akçe (Bir kese 500 kuruş eder) toplamış ve mühimmatın aranmasının arkasını bırakmıştır. Bu emirle, yeniden bir müşâbir gönderilerek, geri kalan mühimmâtın, ister halkın elinde yağma edilmiş olsun, ister batan gemide kalmış olsun, behemhâl geri alınması ve denizden çıkarılması istenmekte, yoksa bundan doğacak zararın voyvadaya tazmin ettirileceği hatırlatılmaktadır. Üstelik kalebendlikle tahdid edilmektedir. Bu tezkire defterin 223 üncü sahifesindedir.

İkinci tezkire, Topkapu sarayı, Eski saray ve bazı kimselere verilecek tayinât için Samako diğer adıyla Alaylı'dan satın alınmak istenen 500 çeki odunun kaza halkı tarafından verilmemesi için ortaya çıkardığı müşkilât ve ileri sürdükleri behâneler üzerine çıkarılmıştır. Odunun satın alınması ve İstanbul'a kadar götürülmesi için çıkarılacak ikinci emrin bu tezkiresinde, voyvodaya, biz odunu yalnız iskeleye kadar iletiriz, yahut biz muafız, bu külfete katlanamayız şeklinde halkın yapacakları itirazlara önem verilmemesi ihtar edilmektedir. Bu tezkire defterin 514 üncü sahifesindedir.

Bolu voyvodasına ve Amasrı Kadısına hüküm ki

Niğbolu kal'esinde mevcud olan cebehâne mühimmâtından Âsitâna-ı sa'âdetime nakil ve teslim-i cebehâne-i 'âmirem olınması fermanım olan mühimmatdan 820 kantar kurşun ve 256 'aded gâvsâle (1), ve yedi 'aded nuhas güğüme mevzu' 436 vakıyye revgan-i şir (2), bundan akdem Niğbolu'dan Atinalı el-Hac Ahmed Reis sefinesine tahmil ve Âsitâne-i Sa'âdetime gelür iken be-kaza-illâhi Ta'âlâ esnâ-i tarıykda Amasrı kazasında Kuyusmu (?) nâm mahalde sefine-i mezbûr helâk olub zikrolınan mühimmâtın bazısı sefine-i mezbûre derûnunda ve bazısı ol havalide olan ahâli gasb eyledüği i'lâm olınub, cümlesi bulınub, bir danesi zâyı' olmamak üzre bundan akdem emr-i şerîfim irsâl ve isdâr olınmış idi. Hâlen sefine-i mezkûrenin helâk olduğu mahalde, bu def'a 384 kantar kurşun ve 46 adet gâvsâle ve bir güğüm revgan-i şir ihrâc ve Halil Reis sefinesiyle irsâl olınmağla zikrolınan mühimmâtdan 436 kantar kurşun ve 210 gâvsâle ve elli güğüm revğan-i şir kalub, anın dahi ba'zısı el-yevm gark olan sefine içinde ve ba'zısı ra'âyâ yedinde kalub vucûde getürülmemesi senin tekâsülünden (3) olduğundan mâ'adâ, ol mukabelede ra'âyâ ve ahâli tarafından tecrim nâmiyle altı kiseakçe alub mühimmâtın vucûde getürilmemesine bâ'is olduğun i'lâm olunmağla, sen ki voyvoda-i mümâ ileyhsin işbu emr-i şerifimle ta'yin olunan mübâşir... (4) zîde kadruhu (5) ve ocak tarafından ta'yin olunan mübaşir varduğı gibi gark olan mühimmâtdan bu def'a ihrâc ve bu tarafa gelenden mâ'adâ bakiyye kalan 436 kantar kurşun ve 216 gâvsâle ve altı güğüm revgân-i şiri 'alâ eyyi hâl (6) deryâda olanı ihrâç ve deryâda olmayub ahâlinin yağma eylediği, her kim almış ise anları dahi buldurub münâsib sefineye tahmil ve Âsitâne-i Sa'âdetime irsâl eyliyesin ve eğer bu def'a dahi tekâsül edüb vücûde getürmedüğin halde lâzım gelen bahası senden tazmin olınmağla iktifa olınmayub bu misillu beyt'ülmâl-i hakkından gelineceğine kat'an iştibâh eylemeyüb, bundan sonmüslimine ihânet ile itlâf ve izâ'ata bâ'is olduğun içün senin ra def' (7) sadadı ile yine hilâf-ı emr-i şerîf haber gönderdüğin sa'at sen ahz ve kalebend ve bahası tahsil olduğundan sonra, mühkem hakkından gelineceği ma'lumun olub ana göre 'amel ve hareket ve kusûr kalan kurşun ve gâvsâle ve revğân-i şirin tekmilen buldurub sefine ile Âsitâne-i Sa'âdetime irsâl ve isâl etdirilmek bâbında ferman-ı 'âlişân sâdır olmışdur. Vech-i meşrûh üzere emr-i şerîf yazılmak içün tezkire verildi

Fî selh-i Receb sene 1134 (16.V.1722)

(1) Kösele

(2) Şiruğan denen susamdan çıkarılan yağ.

(3) Tekâsül, tembellik demektir. Metinde 'adem-i tekâsülünden şeklinde yazılmıştır. Olumsuzluğu belirtilen bu sözlerin ilkini anlamın düzelmesi için tarafımızdan kaldırılmıştır. Bir kâtip yanlışıdır.

(4) Müşâbir bir işle görevlendirilen kişidir. Fermanda adının yeri boş bırakılmıştır.

(5) Değeri artsın anlamında arapça deyim

(6) Her ne yol ile olursa olsun, arapça deyim

(7) Müdafaa anlamına kulanılmıştır.

Bolu voyvodasına ve Samako nâm-ı diğer Alaplı (*) kadısına ve a'yân-ı vilâyet işerlerine hüküm ki,

Saray-ı Cedid-i Âmirem (1) ve Saray-ı 'Atıyk-ı (2) ma'murem ve ta'yinât-ı sâire (2) içün işbu bin yüz otuz dört senesinde kaza-i mezbûrden mubaya'ası fermanım olan beşyüz çeki odun, mu'accelen kat'a ve bir gün mukaddem Âsitâne-i sa'âdetime (4) nakl ve İstanbul Ağası zîde mecdehuye (5) teslim etdirilmek üzre bundan akdem emr-i 'âlişânımla mübâşir ta'yin ve irsâl olınmış idi. Lâkin kazâ-i mezbûre ahâlisi emr-i 'âlişânıma 'âdem-i itâ'at ile mübaya'ası farmenım olan odunu vermemek içün şirrete sâlik; ve iskelemiz mesâfemizdir deyu bir tarıyk ile mukaddemâ yedlerine aldıkları emri ibrâz ve bizler mu'af olduk deyu 'ilel ve bahâne (6) ve odunu edâ etmekden mâ'ada mübâşire i'lâm dahi vermeyüb, tehi dest (7) avdet etdirmekle müstahıkkı itâb (8) olmışsızdır.

İmdi senki mevlânây-ı mkmâ ileyhsin ve voyvoda ve a'yân-ı vilâyetsiz, işbu emri celîlül-kadrim (9) vardığı gibi, kat'a tehir ve tevakkuf olınmadan mubaya'ası fermanım olan ol mikdar çeki odunu, mukaddemâ fermanım olduğu üzre kaza-i mezbûre ahâlisinden 'alâ eyyi hâl (10) temâmen tedârük ve mubaya'asına ziyâde dikkat ve ihtimâm edüb; bizler muâfız, muâfiyet fermanımız vardır deyu, bu babda bir ferde 'nâd ve muhalefet etdirilmekle, 'avk (11) ve tehirine ba'is (12) olur hâlâta (13) cesâretden be-gâyet (14) ihtirâz ve ictinâb (15) eyliyesiz. Şöyle ki, egerçe bu def'a dahi mubâya'asına muhalefet eden olur ise o makuleler her kim olursa olsun 'adem-i itâatdan olunduğu içün, mühkem hakkından gelinmek üzre isim ve resimleriyle der-i sa'âdetime 'arz ve i'lâm edüb mugayır-ı emr-i 'âlişânım vaz' ve hareketden tevakkı' ve mücânebet' (16) etmenüz bâbında ferman-ı 'âlîşânım sâdır olmağın vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf yazılmak içün tezkire verildi.

Fî 21 zi'l-ka'de sene 1134 (2.9.1722)

İZZET MEHMED PAŞA (Gözü Güzel)

Mahmut ŞAKİR

Boludandır. Pederi Mehmed ağa ile Dersaadete gelup Enderun-u humayunda bittefyiz kurenadan olmuş, 1225 de ser kurena olup 1259 da azl edulup 26 cumaziyelevvelinde İhtisap nazırı 1265 cumaziyelevvelinde birütbe-i vezaret meclis-i Vala azası ve 1267 zilhiccesinde ticaret nazırı olup '68 zihiccesinin 14. de azledilmişdir. 1271 rebiülaharında zaptiye müşiri oldu 1274 rebiülaharında fevt oldu. Mustakim, idare-i umurda mutedil idi. Mahdumu Necip bey elyevm mutasarrıf mazullerinden olup diğeri Tahir beydir. Biraderleri Pertev Mehmed bey ve Abdülkerim bey ile Mekteb-i Harbiye'de Binbaşı Raşid beydir ki 1259 da fevt omluşdur.

Mehmed Süreyya **Sicill-i Osmani c. III s. 461**

Not : Kapalı apostrof olmadığı için (') konmuştur.

(*) Zonguldak Ereğlisine bağlı bir nahiyedir.

(1) Topkapı Sarayı

(2) Eskiden, bugünkü İstanbul Üniversitesinin bulunduğu yerdedir.

(3) Saray için alınan yakıttan ve bir kısım yiyecekten, Vezir, Şeyhülislâm, Kadıasker vesaire.. ye de verilirdi. Bunlar verilenlere (tayin) denirdi, tayinât bunun çoğuludur (Arapça).

(4) Âsitâne veya âsitâne-i Sa'âdet İstanbul'dur.

(5) Şanı artsın demeğe gelen bir deyimdir

(6) Eş anlamlı iki kelimedir, 'ilel, 'ilet sözünün çoğuludur.

(7) Eli boş (Farsça deyim)

(8) Azar

(9) Kıymeti, değeri üstün olan emrim

(10) Her ne yol ile olursa olsun (Arapça deyim)

(11) Gecikme (Arapça)

(12) Sebeb (Arapça)

(13) Hallara (Arapça, çoğ.)

(14) Gayetle (Arapça)

(15, 16) Sakınmak, çekinmek anlamına gelir.

KÖYDE CUMARTESİ

Tarladan geliyor küçük bacı
Battı batacak güneş ,başında ot demeti
Elinde de çiçekleri yarının
Göğsünü süsleyeceği, saçlarını
Nasıl yapardı her bayram.

Oturuyor komşularla ninecik
Gün batımına karşı merdivenlerde :
Bir yandan yününü eğiriyor
Anlatıp duruyor bir yandan: gençliği
Süslendiği bayram günleri
Oynayıp söylediği akşamlar
Sektiği ceylan gibi
Çepeçevre arkadaşları o en güzel çağın.

Yenice kararıyor hava
Koyuluyor artık gök, ay yeni
Damlardan, tepelerden salıyor gölgeleri .
Yaklaşan bayramı çalıyor şimdi çan
Yürek avunuyor derdin ya sesiyle.
Küçük alanda bütün çocuklar
Bağrışanlar, sıçrayanlar sağa sola
Işıl ışıl bir gürültü:
Derken ıslığı çapacının
Yoksul sofrasına dönüyor - dinlenme gününde aklı.
Vurduğunu işitirsin çekicin sonra, testereyi
Kapalı dükkânından doğramacının,
Başka her ışık sönmüşken çevrede
Susarken başka herşey,
Mum ışığındadır, uyanıktır hâlâ
İvecen, bitirmeğe çabalıyor işini
Tan ağarmadan.
En hoşu budur yedi günün
Umutlu bunca, sevinçli,
Yarın saatler sıkıntı ve üzgü getirecek
Kafaları günlük işler dolduracak yine.

Sevinçle dolup taşan bir gün gibidir
Şakacı çocuk, şu çiçekli çağ,
Açık, aydınlık bir gün gibi
Bayramından önceki yaşamının.
Tadını çıkar, çocuğum,
Bu sevinçli çağın, tatlı çağın
Başka bir şey söylemek istemem
Ama sakın üzülme bayramın gecikse de.

Giacomo Leopardi'den
Egemen BERKÖZ

SORUMLULUĞA DAİR

Hatice ARIKAN

Bir insan yaşadığını, üzerine düşen vazifesini yerine getirmesi ile ancak hissetmesi gerektir. Yoksa bir kuş kadar hafif ve tasasız gezip tozduktan sonra, ne teraziye koyacak bir dirhem ne de ölçüp biçecek endazesi olmasza ona biz yaşamak değil sağ kalmış deriz.

İki küçük kaya parçasını biribirine çarpıp kıvılcım çıkaran insan oğlu neslinden ay ve yıldızlar alemine korkusuzca yükselen insan gücünün fikir yüceliği, bizlere her gün biraz daha artan ileri hamle duygusunu ifade etmiyor mu? İnkâr etmek ne hadimize. Demek oluyor ki geçen, zaman mefhumun hakikaten yaşadıkları ile isbat etmişlerdir böylece de âlemler âlemi dünyamıza sorumluluklarını medeniyete yarar eserleri ile yazıp çizip göçüp gitmişlerdir. İşte bu isbata kâfi gelmez mi?. İnsanların..

Ne, medeniyet örnekleri var şu avuclarımızın içinde. Soralım, nelerdir sorumlu olduğumuz bunlardan? Yaşıyorsan sormaya ne hacet dile gel, vicdana gel..

Her insan dünya üzerinde yeri olan bir varlık olduğuna göre neden çevrelerinin yükünü üzerine almaz ki bazen. Bir üstün olan kişinin sorumluluğu ve çabaları ile içinde yaşadığı hayat seviyesi neden imrendirip ulaşmaya doğru çekmez ki? Ohalde dakikalarının boşa geçmesini istemeyen insanlar üzerine konumuz öyleyse..

Bize, yüce Türk milleti asırlar boyunca doyup yaşadığı güzel Anadolumuzun medeniyetin beşiğidir sözlerini tarihciler yazıp duyurmuyorlar mı. Şirin ve şırıl şırıl akar sularının cennet vadilerinden tutun da, dantelleşen ilâhi yeşil ormanları ve zengin yer altı kaynakları ile çalıştırdığımız bu eller yarın için sorumludur, gelecek nesiller bizlerden arayacaklardır. Demek oluyor ki bir işi yapmak çalışmaktır. Aile çevresindeki alışkanlıkları ile başlayan sorumlulukların kişileri cemiyete kaydıkları zaman bu olayların çeşitleri ile rahatca anlaşabilir yani evvelâ aile sonra cemiyet. Bu bütünlüğü kimse inkâra gidemez. Böylelikle yaşadığını çözer.

Kısaltarak konumuzu şöyle bağlamak isteriz :

En yakın çevresine ana kucağından sorumluluk duygusu ile verilen bir insan, yarın memleketi öbürgün dünya kıymetindeki sivrilmesi ile hakikaten yaşadığını isbat eder. Evlatlarımızı bu duygu ile kazandırmazsak boş emeller onlara mangi renginden verebilir. Elbette ki böyle aksi bir hale şaşmayalım. Meselâ: BİR LİMON ÇEKİRDEĞİ düştüğü yeri beğenirse yarın BİR SANDIK LİMON verir...

DESEN : SERAP ÇAĞLARSU

YOLCULUK

Göçebe kuşlar gibiyim
Çaresizim
Yorgun kanatlarımda bir ömür
Bir adım
Bir adım daha gitmek
Bir yolculuk ki
Hazin türküler içinde
Bitti
Bitecek

Orhan ERSOY

Bolu'nun Tuturga Nahiyesinin Oğuzların 24 boyundan biri olduğuna dair.

Prof. Dr. Faruk SÜMER

İstanbul Başvekâlet Arşiv dairesinde, basılacak yeni eseri için, 16. ıncı asır tahrir ve tapu defterlerini incelemekte olan, sayın Prof. Dr. Faruk Sümer'e, çalışma sırasında Bolu ile ilgili bilgiler bulup, bulmadığını sorduğumuzda, bize şu bilgiyi verdi.

Yeni çıkacak olan «Oğuzlar» adlı eserim için onaltıncı asır tahrir ve tapu defterlerini incelemekteyim. Bu arada Bolu'nunkilere de bakıyorum. Bu asırdaki tapu defterlerinde yüzlerce köy ve nahiyenin, defterin her sayfasında vermiş oldukları asker, vergi adedi, fazlalık ve azlığa göre değişik olarak işlenmiştir.

51 No. lu Bolu tahrir defterinin birinci sayfasında şunlar vardır.

Tetinme-i Liva-i Bolu
Sayfa Fihrist
1

Nahiye-i Yedidivan Nahiye-i Hızır Beyliği Çarşamba dahi derler

Nahiye-i Ereğli Nahiye-i Konrupa (Konur - apa) Nahiye-i Tuturğa

Nahiye-i Mudurnu Nahiye-i Kıbrus Yörükan liva-i mezkur cemaat-ı çakırcıyan ve şahiniycan ve zağnozcıyan.

Burda ismi geçmekte olan, Tuturğa nahiyesi, yirmi dört oğuz boyundan biridir. 88 Nolu tahrir defterindeki belge ile de bu ispatlanmış oluyor.

Bolu'da bundan başka birçok Avşar köyünün olması, bu boydan da mühim bir zümrenin bu bölgede yerleşmiş olduğunu göstermektedir. Eserimde bunlarla ilgili belgeler de bulunacaktır.

XVIII. Asırda Bolu'da Ulaştırma İşlerine Kısa Bir Bakış

Yücel ÖZKAYA

18. ncı asırda Osman İmparatorluğundaki mukataat sasahipleri, ayânlar, cizyederlar, kadılar, valiler, naipler, muhtarlar, şehir kethüdaları, hükümetin gösterdiği vergilerin dışında vergiler aldıkları gibi, sık sık değiştirilen memurlar da, her gittikleri yerde yol ücreti adı ile halktan para toplamış, yetkisiz memurlar iltimaslarla tayinlerini yaptırarak halktan hatıra ve değişik adlarda aldıkları rüşvetler ile memleketin perişanlığına ve iktisadî gücün çökmesine sebep olmuşlardı. Ayrıca bu durumdan dolayı Anadolu ve Rumeli'de çıkan iç isyanlardan başka, Doğu'da İran, Batı'da Avusturya savaşları da imparatorluk bünyesinde karışıklıklara sebep olmuştu.

İşte, bu durumda, Osmanlı Devleti, artık yavaş yavaş eskiden kendisinin yapmış olduğu ulaştırma işlemlerini, sancak, kaza ve nahiyelerde mutasarrıf, voyvoda, ayanlara, kaza yahut köylerde de halka bırakmağa başladı. Bu arada ulaştırma işlemleri için, posta teşkilâtının olduğu yerlerden menzil ücreti alarak, ulaştırma işlemlerini devam etmesini sağladı. Menzil ücretleri için çok itiraz olduğu için bu ileride kaldırılacaktır.

Bu devirde halk köprüleri yıkıldığında, yolları bozulduğunda hükümete başvuruyor, yapacakları tamir işleri için, o senenin vergisinden afedilmelerini istiyor, hükümet de bunu kendisine uygun gördüğünden, iktisaden bozuk olan bütçesinden para çıkmaması için bu işlemleri kabulleniyordu.

İstanbul Başvekâlet Arşivi, Cevdet Nafıa Defterlerinde çoğu kere halkın, köprü onarımı için hükümete başvurduğu göze çarpıyor. Bu arada bazı köyler köprü yapmak yahut onarmak gerekmediği halde, sırf vergiden affedilmeleri için hükümete başvurduklarından, hükümet memurları tarafından bu gibi yerler kontrol ettiriliyordu.

Posta menzili ücretleri ise ilk sıralarda eyalet, kaza, nahiyeler tarafından ödenmiş ise de sonraları itirazlar olmuştur. Nitekim 1122 (1705) de Düzce Pazarı (Adapazarı) menzilinin bir senelik masrafının verilmesi ve hesabı isteniyor. Bu hesap sonra hükümete gönderilir. (1). Fakat 1209 (1795) de Bolu sancağına bağlı olan Gerede kazası ahalisi ancak kendi menzillerini zorla ödediklerinden, ÇAG (2) kazasından, menzil hissesi isteği ile zorlanmamalarını istiyorlar. (3)

Köprü onarımı işi için ise, 1761 senesinde Bolu'ya bağlı, Kırılbel köyünün kayı halkı köy ahalisinin, seçmeler adını ver-

dikleri köy köprüsünü yapmak için hükümete istida verdikleri vebu istidalarında, köprünün yapımına karşılık tekalifden afedilmelerini istediklerini görüyoruz. (4)

Aslı evkaf defterinde olan, 1787 tarihli diğer bir belgede ise «Bolu sancağında gerede nahiyesine bağlı kariye-i harici ez defter çukur'da ulaşlar divanında vaki nehr-i azim üzerinde on gözlü köprü bina edüp defteri hakanide isimleri masdur kimesneler mutasarrıflarıdır hasıl üçyüzaltmışaltı akça yazı ile vakfolduğu ve yine gerede nahiyesinde gulek namı diğer kabaklı nam kariye ve kayr din yirmi ikibin altıyüz yetmişsekiz akçe zeamet mutasarrıfı tekaüd mustafa veledi abdüllatifin fevtinden ba mukabele-i nam ve İbrahim teberdar-ı zülüfliyar hassaya doksandokuz senesi cemaziülahirinin yirmialtıncı gününde tevcih ve halen beratile üzerinde olduğu defteri hakaniden ve defteri hakanide mukayyed salüfüzikr kariye köprü vakfı olup ali kimesne vakfı mezbûrun ba berad-ı âlî mütevellisi olmaktan naşi kariye-i mezbureyi muhtar ve muayyen hududu dahilinde olan yerleriyle ve hasılı ile mahsub güney tarla demekle maruf tarlayı vakfı mezbur tarafından............»

Epey uzun olan bu belgede halkın sunduğu bir arz telhisi, divanın telhisi ve durumu kontrol için gelen zaimin de bir arz tezkeresi vardır. Gerede kazasındaki büyük nehir üzerinde bulunan on gözlü köprü yanında, üç köy ve bir tarlanın parçalanmazlığından ve vakıf işlerinden dolayı ortaya çıkan yol anlaşmazlığı üzerinde duruluyor. Bu durumun kontrolü için birde zaim gönderilmiştir. (5)

III. Selim devrindeki bir arzuhalde ise, Bolu sancağının, Eflani kazasında bulunan Kalyoz ırmağının üzerindeki köprüyü tamir edecek ve koruyacak halkın ne gibi vergilerden muaf tutulacağı belirtiliyor. (6)

Görülüyor ki, 18 asırda, Osmanlı hükümeti, köprü yol yapımı gibi işlemleri, kaza ve köy ahalilerinin vergiden muaf tutularak, yapmalarında önayak oluyor. Ayrıca, posta masrafları için, postanın geçmiş olduğu yerlerden menzil ücreti alıyor. Böylece, kendi bütçesinden para çıkmasını önlediği gibi, posta, nafıa ve imar işlerini de devam ettirmiş oluyor.

---

1 — İstanbul Başvekâlet Arşiv Dairesi-Cevdet Nafıa Def. No. 845

2 — İst. Başv. Arşiv Dairesi.-Cevdet Fihristi-Nafıa Def. No. 795

3 — Çağ kazası, bugün Yeniçağa adı verilen, Ankara-Bolu yolunda bir kazadır.

4 — İst. Başv. Arşiv Dairesi-Cevdet Nafıa No. 697

5 — İst. Daşv. Arşiv. Cevdet Fihristi. Evkaf Defteri No. 14270

6 — İst. Başv. Arşiv Dairesi. Cevdet Fihristi. Nafıa Defteri No. 429

Suriyeli Sıdkı İsmail'den

KIŞ

Duvar diplerinde ısı kalıntısı
Uzak bir mazinin gölgelerinin
Günün uçukluğunda gezintisi
Ve toprakta en derin şaşkınlıkların

Pencere araları, loşluktalar
Enginlerde, bora heyulası dolanır
Cam yüzeylerinde damlalar
Edâlı edâlı yuvarlanır

Issız odada iki kadeh
yok yere kırık
Geçmiş geceden hatıra
sevişmeden artık.

Çeviren

DÜŞÜNÜYORUM Kİ

Bir hayat, bir ömür
Düşünüyorum ki
Geçmez kedersiz
Bir hayat, bir ömür
Düşünüyorum ki
Olamaz sensiz.
Bir hayat, bir ömür
Düşünüyorum ki
Yaşamak yersiz.

İlkân SAN

İlk Osman Gazetesini çıkaran Bolu'lu Şair :

ŞİNASİ

Asıl adı İbrahim Şinasi'dir. Fakat İbrahim yalnız nüfus cüzdanında kalacak ve o hep Şinasi diye anılacaktır. Annesi Esma Hanımdır. Babası, Bolu'nun Aşağı soku köyünden Mehmet Ağa adında bir topçu yüzbaşısıdır. 5 Ağustos 1826 da İstanbulda doğmuştur. Şiiri, yazıları, oyunları ve gazeteciliği ile Türk Edebiyat tarihinin unutulmazları arasına girmiştir. Bu sayıda onun Tercümanı Ahval Gazetesindeki mukaddimesini (Önsözünü) yayınlıyoruz.

MUKADDİME

Mademki bir sosyal toplulukta yaşıyan halk bunca kanunî vazifelerle mükelleftir, elbette söz ve kalemle kendi vatanının çıkarlarına dair fikirlerini söylemeyi kazanılmış hakların bütününden sayar. Eğer şu iddiaya isbatlayıcı senet aranılacak olsa bilgi kuvveti ile zihni açılmış olan medenileşmiş milletlerin yalnız politika gazetelerini göstermek kâfi gelir.

Bu konu Osmanlı Devletince bir bakıma sağlanmıştır ki Meclis-i Âli-i Tanzimatın teşekkülü sırasında kanunlara ve nizamlara ait tasarıların yazılı olarak verilmesi için umuma mezuniyeti resmiye verilmiş idi. Hatta Osmanlı hükümetinin müsaadesi ile müslüman olmıyan azınlıkların kendi dilleri üzerine halen çıkardıkları gazeteler bile belki gerektiğinden de serbesttir. Fakat asıl Osmanlı gazetelerinin konusuna gelince gayri resmi bir gazetenin devam üzere çıkarılmasından her nasılsa şimdiye kadar vatanın asıl sahibi Türklerden hiçbir kimse zahmete katlanmamıştır. Hele şükürler olsun Padişahın adaleti sayesinde elden gideni geri alma nasip oldu. Şöyleki, bu yolda Türkçe bir gazetenin yayınlanabilmesi için geçenlerde verilen resmi yazının manasını tasdik eden Meclis-i Maarif-i Umumiyeden verilen tutanak üzere Bakanlar Kurulunda dahi beğenilmiş ve bu konuda Padişahın izni uygun görlümüştür. Ve bundan başka her defa çıkarıldıkça bir nüshası lâyık olmadığı halde padişah katına verilmesi için padişahın özel buyruğu peşinden çıkması ile şeref artırılmıştır. Bu veçhile, sabık ve lâyıkı ve lâhiki sabıkına faik zuhura gelen yüksek teşviklerin ifayı teşekküründe lisan-ı halimizden belli olan aczimizi acizene umuma dahi ilân ederiz.

İşte bu gazete iç ve dış haberlerden seçilmiş bazı haberleri ve çeşitli bilgileri ile yararlı maddelere dair makaleleri yayınlıyacağından Tercümanı Ahval adıyla adlandırılmak uygun görüldü. Tarife hacet olmadığı üzere söz meramını anlatmıya mah-

sus bir tanrı vergisi olduğu gibi en güzel insan aklının buluşu olan kitabet dahi kalemle sözü şekillendirmek fenninden ibarettir. Hakikatin bu şekilde anlaşılmasından dolayı giderek umum halkın kolaylıkla anlıyabileceği şekildeki bu gazeteyi kaleme almak gerekli görüldüğü de yeri gelmişken şimdiden ihtar olunur.

Deyil mi Tanrının ihsânı akl-ü kalb-ü lisân
Bu lûtfü etmelidir fikr-ü şükr-ü zikr insan

BİZE GELENLER

Neler Yazmadık şu Bolu için : Vahap Tunçer, Yeni Hamle ve Sesimiz gazetelerinde yayımlanan makalelerini bir kitapta toplamış. 122 S. Fiatı 2. Lira.

4 Eylül : Sivas Halkevinin yayımladığı yıllık Tarih dergisi, Amacı 4 Eylül Sivas Kongresi hakkında araştırmalar yapıp yayınlamak. Fiatı 3 lira isteme yeri : Dr. Azer Aran Halkevi Başkanlığı Sivas

Yeditepe : Hüsamettin Bozuk'un yayınladığı Yeditepenin Eylül 89. sayısı elimizde. Fiatı 100 kuruş. Yıllığı 12 lira İsteme yeri : PK 77 İstanbul

Aydınlı : Hüseyin Koçak'ın yayınladığı aylık düşün sanat eğitim dergisi. Fiatı 100 kuruş, yıllığı 10, altı aylığı 5 lira öğrenciler için yıllığı 6, altı aylığı 3 lira isteme yeri Aydınlık Dergisi Çine — Aydın

Çatı : Aylık düşün ve sanat dergisi. Fiatı 100 kuruş. Yıllığı 12 lira. Adres : PK. 110 Bursa

Ayça : Kocaeli Yüksek Öğrenim Derneğinin yayınladığı aylık kültür dergisi. Fiatı 1 lira, adresi : PK. 32 İzmit

ÖZGÜR : Yücel Saraçoğlu'nun yayınladığı aylık fikir ve sanat dergisi. Son sayısı Yunus Emre özel sayısı olarak çıkmış. Fiatı 100 kuruş. Haberleşme adresi P.K. 13 Eskişehir.

Sanat Dünyası : 182. Sayı elimizde Fiatı 100 kuruş P.K. 25 Fatih — İstanbul

AYIN OLAYLARI

★ Abant turistik bölge açıkhava tiyatrosunun ihalesi Bolu özel idaresi tarafından yapıldı.

★ İstanbul lokal tiyatrosu 22-23 Eylül 1963 günleri Yeni Sinema sahnesinde kerpiç Mehmet ile Cahit Atay'ın 1 perdelik pusuda oyunu başarı ile oynadı.

★ Bolu'lu tarihçilerden şimdi yüksek İslâm Enstitüsünde öğretmenlik yapan sayın Zekâi Konrapa'nın yazmış olduğu, yediyüzelli sayfalık, Bolu tarihi'nin 1. cildi nin 36 forması geçen sene basıldığı halde bu sene içerisinde yalnız bir forması basıldığı öğrenilmiştir. Muhasebenin Bolu için büyük değer taşıyan bu eserin basım işinin bu sene içersinde bitirilmesine söz verdiğinden, basım işinin bir an evvel bitirilmesini dileriz.

Okuyucumuz gözü ile BOLU

PINARLAR DİYARI ŞİRİN BOLU

Erdoğan ÖNER

Bolu; Ankara ve İstanbul arasında en kestirme ve tabiatın rengini kokusunu içine sindirmiş, bir ara istasyonu olmuş şirin bir ildir.

Reklâm ve propogandanın en çok iş gördüğü bir zamandayız. Hepimiz reklâmın ne demek olduğunu bilmekle beraber ne yazık ki bu güzel ve eşi bulunmaz ilimizin hakikî reklâmını yapamıyoruz.

Ben de, Çele dergisinin değerli okuyucularına ilk olarak Bolu'nun eşi bulunmaz bir ülke olduğunu elimden geldiği kadar anlatmaya çalışacağım.

Bolu, hakikî bir ağaçlar, yapraklar ve çiçekler sergisini andıran canlı bir tablodur. Bolu ormanlarında her cins ağaç bulunur. Meşe, kayın, ardıç, şimşir, dışbudak, kestane, gürgen, çınar, köknar ve çam ağaçlarının güzelliğini ve zenginliğini, tabiat bu güzel il için yaratmış desek bile hakikî anlamını veremeyiz.

Bolu'ya İstanbuldan geliyorsanız sizi Düzcede geniş bir ova sarar. Bu ova adı üzerinde hakikaten düzdür. Bereketli topraklarında en nefis tütünün, mısırın yetiştiği tatlı bir ova. Düzceyi geçince tabiat birdenbire değişir, her an kendinizin yerden ayrılıp, göğe çıktığınızı ve bulutlara yetiştiğinizi, havanın bir bahar kokusunu andırdığını duyarsınız. Bolu dağına çıkarken, hepsinin de ayrı güzelliklere sahip olduğu ufak vadiler, sülün gibi çamlar içerisinden Düzcenin geniş ovasını seyredersiniz. Eğer yolculuğunuz gece ise, ateş böcekleri gibi kaynaşan rekli Düzce deniz üstünde bir ada manzarasını andırır. Bolu dağını geçtikten sonra Bolu tarafına geçmiş sayılırsınız. Önünüzde Bolu yüksek ovasını gizliyen birkaç engebeyi geçmekle şirin Boluya gelirsiniz.
Bolu, Romanya ve Bavyera ormanlarından daha zengin ve daha muhteşem ormanlara sahiptir. Hiç bir memlekette böyle

bütün tabiat güzelliklerinin bir araya toplandığı görülmemiştir. Bolu pınarlar memleketidir demiştik. Doğrudur. Boluya gelirken ovayı sıralıyan dağlar göreceksiniz. Buralarda her adım başında bir inci dizisi gibi birbiri ardı sıra sayılmayacak kadar çok pınara rastlarsınız.

Pınar görürsünüz çam köküne sokulmuş, çam kokusunu suya sindirmiş, çam pınarı kucaklamış, pınar çama yaslanmıştır.

Pınara rastlarsınız kayaların arasına sıkışmış, çevresi kayalardan yapılmış, rengi yosunlardan alınmış bir tabloyu andırır.

Pınar vardır, düz bir çayır ortasında kaynamaktadır. Bibinde beyaz kumlar kaynaşır. Hangi diyarın pınarlarında bu güzellikler vardır. Bolu pınarlar ülkesidir. Bir damlası bir bardak şurup tadı taşıyan pınarlar ülkesi.

SELİM'DEN BİR DEYİŞ

Ben Niyaz ittikce canım Birgün insaf itmedin
Şive naz ittin a canım Birgün insaf itmedin

Kâh bucanıma Kâhi El hançer iderdin katlime
*** nevcivanım Birgün insaf itmedin**

Acımazdın çün bu dert ile görüp ahvalimi
Bu belaya uğradup ahir dili meyyalimi

Cevrini dad eyleyüp takrir iderdim halimi
Dinleyüp ahı fiğanım Birgün insaf itmedin

Bir ilaç itmedin bu derdi hicranım görüp
Bendeni feda ederdin kelp'i aduya dil virüp

Hatırı şad eylemezdin bir güler yüz gösterüp
Şahım ey şudicihanım Birgün insaf itmedin

Bu SELİMİ günci gamda tuttu ahir meskenet
Hey nezalimsin ki birgün itmedin sen merhamet

Başıma bunca kıyametler kopardın akibet
Fitnei ahir zemanım birgün insaf itmedin.

* okunamamıştır

Derleyen : Muhsin KARAMANOĞLU

REKOR

Kalite

ve

Zerafet

SEMBOLÜ

KADIN ve ERKEK KUNDURALARI

REKORDA